

درفش کاویان، یا درفش خردِ سامانده انسان
 و درفش خردهم پُرس و درفش مهروداد
 برضد قدرت (= میثاق بر پایه قربانی خونی)

درفش کاویان

درفش سرپیچی ملت، رویاروی هر حکومتیست
 نه درفش حکومت است، و نه درفش شاه است

حکومتها و شاهان

با افراشتن درفش کاویان
 حق ملت را به سرپیچی از خود،
 نابود ساخته اند

درفش کاویان، حقانیت به نظمی میدهد که از
 آمیختن خردهای مردمان، پیدایش یابد
 هر نظمی جز این، حکومت بیداد است
 و ملت حق دارد برضد آن انقلاب کند

خرم = فرخ = گش = کاوه = خواهنده داد و دهنده داد

ما امروزه، نه تنها با بازپس گیری «حقهای بنیادی» خود کار داریم، بلکه
 با بازپس گیری «نمادهای این حقهای غضب شده» نیز کار داریم. درفش
 کاویان، درفش ایستادگی در برابر حکومتها و شاهان، و سرپیچی ملت از
 حکومتها و شاهان و خدایان بوده است. ضحاک، همان میتراس (که

زرتشتیها به غلط آنرا میترا مینامند (خدای بزرگ ایران بوده است . ملت ایران با این درفش، برضد خدائی برخاست که پیمان یا میثاق را برشالوده قربانی خونی میگذاشت ، و درست زرتشت برضد این خدا برخاست . قربانی خونی ، نماد آزار خرد و جان بوده است ، و این در فرهنگ ایران ، اصل بیداد است . این درفش را ملت موقعی حق دارد برافرازد ، که برضد هرگونه بیدادی برمیخیزد . حکومتها و شاهان ، با افراشتن این درفش ، همانند موبدان ، در راه غصب حق ملت به سرپیچی ، گام برداشته اند . هیچ حکومتی و هیچ شاهی و هیچ رئیس جمهوری حق ندارد این درفش را برافرازد ، چون این کار ، پایمال کردن حق بنیادی اجتماع و ملتست . شیر و شمشیر (یا تیغ و خنجر و دشنه)، اینها نمادهای میترا بودند که ویژه ارتش و شاه بود . همچنین ، خورشید که نرینه ساخته شده بود ، نماد میتراس یا مهراس یا مرداس شده بود ، ولی خورشید در آغاز ، مادینه (خورشید خانم) و نماد ارتا و یا خرم بود . در این نماد تاریخی که درفش کاویان باشد ، فرهنگ سیاسی و اجتماعی ملت باقی مانده است . در این نماد ، ملت، علیه شاه و حکومت و خدا ، فریاد دادخواهی میکرده است . بکاربردن این نماد از سوی حکومت و شاه ، چیزی جز خفه کردن بانگ داد، برضد بیداد نیست . درفش کاویان ، نشان افراشتن « خرد همگانی، به کردار شالوده جهان آرائی » بوده است، و بیداد را ، پایمال کردن « آزادی خرد در اندیشیدن» میدانسته است . همانسان که حکومت ضحاک ، در ازای هزاره ای داشته ، جنبش ملت برضد حکومت بیداد نیز ، در ازای هزاره ای داشته است . این ایستادگی و سر پیچی . هزاره ای ملت، در داستان ضحاک و فریدون ، خلاصه و فشرده شده است . این داستان و این درفش کاویانی (کاوی) ، یادی از گذشته افسانه ای نیست ، بلکه منشور است برای بیان حق ملت، در ایستادگی و مقاومت در برابر هر بیدادی، و بیان حق ملت در سرکشی، از هر حکومتی که از داد، به بیداد تحول یابد، و حق ملت به براندازی آن حکومت . این داستان در شاهنامه ، بزرگترین سند مقدس است که به هیچ حکومتی و شاهی، حق نمیدهد که این حق مقاومت و سرپیچی را از ملت بگیرند . این حقیقت که هر حکومتی و هر شاهی و « قدرت را بطور کلی » مشروط و محدود میسازد . این درفش ، نماد مشروطیت هر قدرتی ست . برافراشتن این درفش از شاهان و از حکومتها ، مسخره کردن و به بازی گرفتن حق ملت بوده است .

آیا آنها با برافراشتن این درفش، میخواستند از ملت، داد خود را بخواهند؟ در داستان ضحاک، دیده میشود که ضحاک، کشته نمیشود، بلکه به غاری در فراز کوه البرز تبعید میشود. غار فراز کوه، نماد جایگاه رستاخیز است. این داستان میگوید که ضحاک، همیشه زنده است، و همیشه بازگشتنیست و این پیکار با بیداد، پیکار همیشگیست، پس ملت، همیشه نیاز به این درفش و این حق دارد. این درفش و این حق را همیشه باید مقدس نگاه داشت. از این رو این درفش که در اصل *gaush drafsha* خوانده میشده است، درفش مقدس «ملت ایران» شمرده میشده است، نه درفش شاهی و نه درفش حکومتی. این درفش، درفش دادخواهی در برابر بیداد بطور کلی بوده است. حق مقاومت در برابر هر قدرتی و حق سرپیچی از هر حکومتی، بیان مستقیم «حاکمیت ملت» است. این حق، چنانچه دیده خواهد شد، بیان وجود خردبهمنی، خرد خودزا در فرد فرد همه ملت است، و حقوق بشر، از این خرد بهمنی مردمان میجوشد. خردبهمنی، سرچشمه قیام و انقلاب کاوه و فریدون یا ملت است. در میان درفش کاویان، یک ماه است که چهار برگ از آن در چهار سو برآمده است و فراز ماه، خورشید است. در فرهنگ ایران، ماه را بُن روشنی میدانستند. در ماه، چشمهای همه جانها باهم میآمیختند، و چشم یا خرد کیهانی میشدند. چشم یا خرد کیهان، آمیزش چشمها یا خردهای همه زندگان بود. از این ماه بود که خورشید، زائیده میشد. در بندهشن (بخش چهارم)، خورشید، بُن چشم (آینه) انسانها شمرده میشود. ولی ماه و خورشید باهم در فرهنگ ایران، بیان «خودزائی یا اصالت خرد» بودند. چشمهای انسانها، که اینهمانی با خردشان دارند، پاره هائی از ماه بودند که پاره هائی از خورشید را میزائیدند که مجموعشان ماه و خورشید بود. ماه، تخم خرد بود و خورشید، خرد گسترده و باز شده بود. هردو، همان سیمرغ یا خرم بودند. ماه و خورشید، اجتماع خرد، یا نیروی بینندگی همه انسانها بود. مجموعه این خردها، ماه در آسمان و خورشید در آسمان میشدند. در واقع، خورشیدی که از ماه میزائید، نشان خردی بود، که روشناییست که از تاریکی پیدایش می یابد. به عبارت دیگر، خردهای همه انسانها، خردهائی هستند که بر پایه جستجو و آزمایش به بینش میرسند. پس خورشید و ماه، گوهر هماهنگی و آشتی و آمیزش همه خردهای انسانهاست. این تصویر، در برگزیده اندیشه های بنیادی حقوق سیاسی و

حقوق حکومتی بود. درفش کاویان یا درفش گش، نماد طبیعت انسان بود، که خرد بهمنی میباشد. چون ماه، نخستین پیدایش بهمن است. از بهمن ناپیدا، اصل روشنی که ماه است، پیدایش می یابد. مغز که «مزگا» باشد، به معنای «زهدان ماه» است. همه خردها و چشمها در سر و مغز، در ماه، باهم جمع میشدند، و خورشید، از این بُن همه خردها و چشمها، زائیده میشد. با بینش به این طبیعت انسانست که اجتماع، حق انقلاب برضد هر قدرت و هر حکومت و هر شاه و هر خدائی دارد که «اصالت جان و خرد انسان» را پایمال کند. حق انقلاب و قیام، بر چنین شناختی از طبیعت انسان و خرد بهمنی اش، نهاده شده است. هیچ دستگاه قانونی و حقوقی، و هیچ حکومت و شاهی، بدون نهاده شدن بر این اندیشه، که در این داستان بیان شده است، اعتباری و ارزشی ندارد، و این خرد بهمنی که در طبیعت هر انسانست، هر قدرتی را مشروط میسازد. درفش کاویان یا درفش گش (گش = فرخ = خرم = خورشید)، بیان حقیقت که از این خرد بهمنی (ماهی که خورشید را میزاید) سرچشمه میگیرد. خردبهمنی، هر قدرتی و حکومتی را که این خرد طبیعی انسانی را بیازارد، قدرت و حکومت بیداد میداند، و به مردم، حق سرپیچی از آن را میدهد. این درفش، نمودار اصل ابدی ولی همیشه نو حقوق سیاسی و حکومتی در ایران است. این ایده است که ژرفایش، بینش حکومتی و سیاسی آینده ایران را معین خواهد ساخت. جمع این خردهای بهمنی انسانها، در یک خرد و خواست بهمنی، بنیاد حکومت و وحدت ملی را میگذارد. این ایده بزرگ و ژرف و مردمی، ثویت حکومت و ملت را منتفی میسازد. حکومت موقعی حکومت مردم و مردمی سالاریست که خردهای بهمنی همه مردمان، در یک خواست بهمنی، در یک بهمن با هم بیامیزند و یگانه شوند. از اینرو بود که همه ملت، گرداگرد این درفش جمع میشدند، تا خواست یگانه ای که از همپرسی خردهایشان ایجاد شده، آشکار سازند. این ایده است که برضد پیمان ملت با شاه، یا ملت با حکومتست، چون پیمان، نشان پارگی و ثویت است. جان باید از هم بریده شده باشد، تا میان جانهای بریده از هم، پیمان بستن، تنها راه به هم پیوستن باشد. همچنین خردها باید از هم بریده باشند تا بتوانند چنین پیمانی ببندند. اینست که اصل پیمان (قرارداد یا میثاق) با میتراس که همان ضحاک باشد، میآید. قرارداد یا میثاق میتراس، با بریدن، که همان قربانی

خونی باشد، کار دارد. در فرهنگ ایران، خدا با انسان قرارداد یا پیمان نمی بندد. جمع جانها و خردهای انسانها، خداست. پیمان هم در اصل به معنای آمیختن بوده است، نه قرارداد بستن. خرد انسانها، باهم میپیوندند، و باهم در ماه یا چشم آسمان (خرد کل)، یگانه میشوند، و از ماه، خورشید زاده میشود. این بهمنست که تخمِ تخمِ هر انسانست. این ارتا هست که تخم تخم هر انسانست. خرد هر انسانی، ریشه در «خرد بهمن = در اصل خرد» «وداد ارتا» دارد. باید با تصویر انسان در فرهنگ ایران، آشنا شد، تا مفاهیم سیاست (جهان آرائی) و فرمان و حکومت و همپرسی (دیالوک) و خرد اجتماعی را فهمید. از اینگذشته، این ایده بزرگ، دیگر حکومت را، بر کوله بار سنت، و اندیشه های گذشتگان، و شیوه های حکومتهای پیشینیان، و ایمان به دینی و شریعتی، بنا نمیکند، بلکه بنیاد سامان دهی اجتماع را، خرد بهمنی همه مردمان، از نو میداند. هرچند موبدان زرتشتی در تلاش آن بودند که سرپیچی و نافرمانی را از قداست بیندازند، ولی ناچار هم بودند که مطلب را بشیوه ای دستکاری و بیان کنند که مردمان آنرا دروغ نیانگارند، تا کم کم پیوستگی مطالب در ازای زمان، از یادها برود. این بود که نام «کاوه» را برگزیدند، و کم کم آنرا یک پهلوان ساختند. نام کاوه در اوستا نیست. در اوستا، فقط نام فریدون برده میشود. چون کاوه، یکی از نامهای سیمرغ، یا ارتا فرورد یا ارتا بود. و نامی را که مردمان به ارتا (واهیشت) میدادند، از جمله، «سرفراز» بود که معنای سرکش و سرپیچ دارد. اصل داد، اصل سرپیچی هم بود. داد و سرپیچی، دوروی یک سکه اند. جائی، داد، بیداد نمیشود که سرپیچی و مقاومت همیشگی، از کژ رویها و کژ سازهایی داد باشد.

رد پای برابری کاوه با ارتا فرورد (فروردین) در همان شاهنامه باقی مانده است. کاوه در محضر ضحاک بلند فریاد میزند که:

مرا بود هژده پسر در جهان ازیشان یکی مانده است این زمان

ببخشای بر من یکی را، نگر..... که سوزان شود هر زمانم جگر

بنا بر این خود کاوه با پسرانش، نوزده نفر میشوند، و ۱۹، روزیست که در هر ماه، با ارتا فرورد، اینهمانی دارد. و گل این خدا، بوستان افروز است که نامهای فراوان دارد (صیدنه ابوریحان). از جمله ۱- فرح و ۲- داح (داه که نیای اشکانیان شمرده میشود) و داه، نام آفتاب نیز هست. نام دیگرش (در کتاب مفاتیح العلوم) اردشیر جان است که ارتا خستره گان

باشد . و دلیری کاوه در راستگویی، رویاروی ضحاک ، یکی از معانی ارتا (= راست) است . راستی و سرفرازی، دو صفت همسر شدند که در کاوه = ارتا هست . هنگامی همه مهمان و بزرگان از بیم ، در حضور ضحاک، گواهی بر آن میدهند که این شاه (البته سلسله شاهان بوده است که پشتیبان دین مهراس بوده اند) فقط تخم نیکی می‌کارد و همه سخنانش راست است و همیشه داد میکند :

یکی محضر اکنون بباد نبشت که جز تخم نیکی سپهد (ضحاک) نکشت
 نگوید سخن جز همه راستی نخواهد به داد اندرون کاستی
 ز بیم سپهد همه مهتران بدان کار گشتند همداستان
 در همین هنگامست که کاوه در حضور همه این مهمان، میگوید که تو بیکرانه ستم میکنی ز شاه آتش آید همه بر سرم . اکنون باید کارهای ترا و لو آنکه شاهی، و همه از تو میترسند ، داوری کرد

توشاهی و گر ازدها پیکری ببايد برين داستان داوری
 اگر هفت کشور بشاهی تراست چرا رنج و سختی همه بهر ماست
 شماریت با من ببايد گرفت بدان تا جهان ماند اندر شگفت
 مگر کز شمار تو آید پدید که نوبت زگیتی به من چون رسید
 شماریت با من ببايد گرفت ، به معنای آنست که حکومت باید از مردم ، داوری بشود . آنگاه آن سندی را که مهمان و بزرگان حکومت ، بر دادگری و راستی و نیکوخواهی ضحاک ، نوشته و امضاء کرده بودند ، جلو همان مهمان و خود ضحاک پاره پاره میکند ، و همین مهمان که از بیم ، بدروغ چنین نامه ای را نگاشته بودند به ضحاک میگویند

چرا پیش تو کاوه خام گوی بسان همالان کئی سرخ روی
 همی محضر ما به پیمان تو بدرد ، به پیچد ز فرمان تو
 ندیدیم از این کار ما زشت تر بماندیم خیره بدین کار در
 ولی راستی با چنین دلیری و گستاخی ، در ارکان بیداد و دروغ لرزه
 میاندازد . راستی ، هر قدرتی را متزلزل میسازد . ضحاک میگوید:
 که چون کاوه آمد ز درگه پدید دو گوش من ، آوای او را شنید
 میان من و او ، به ایوان درست یکی آهنی کوه ، گفתי برُست
 همیدون چو او زد بسر بر دو دست شگفتی مرا در دل آمد شکست
 با آمدن کاوه و شنیدن بانگ او، کوهی از آهن میان ضحاک و کاوه میروید و کاوه ، گزند ناپذیر می‌کردد. ضحاک با همه امکانات گزند رسانی که دارد

(تیغ و خنجر و دشنه و شمشیر)، نمیتواند کاوه را بیازارد . و با بلندشدن ناله درد او ، دل ضحاک میشکند . با بیرون آمدن از پیش ضحاک ، کاوه

همی بر خروشید و فریاد خواند جهانرا سراسر سوی داد خواند
از آن چرم کاهنگران پشت پای بپوشند هنگام زخم درای
همان کاوه ، آن بر سر نیزه کرد همانگه زبازار بر خاست گرد
بدان بی بها ناسزاوار پوست پدید آید آواز دشمن ز دوست

کاوه که ارتا ، زنخدای داد باشد ، چرمی را بلند میکند که درفش گش باشد . گش که همان گاو باشد ، همان گاوپیست که در نقشهای برجسته در اروپا ، میتراس بر او سوار است و به پوست او زخم میزند . گش ، گاوپیست که در او ، همه جانها ، همه زندگان جمعند . همه جانهای بی آزار ، در یک گاو (گئو سپنتا) باهم میآمیختند و اصل بی آزاری میشدند . گوسفند امروزی ، در حقیقت به معنای « جان بی آزار ، جان مقدس » میباشد، و نا هیچ جانور ویژه ای نیست . گاو و خرگوش و اسپ و خرو شتر ... همه گوسفندند . از این رو در بندهشن ، بهمن ، انواع گوسپند را به خود میپذیرد . بهمن ، خرد ضدخشم، یعنی ضد آزار هست . این بهمنست که گوشورون + ماه + رام + زمین را میآفریند . یا به عبارت دیگر ، گش و ماه و رام و زمین ، پیدایش ضد خشم بهمنی هستند . میتراس که خدای تیغ و خنجر و دشنه هست ، این گوشورون یا گش را که در این نقشها به شکل گاو نموده میشود ، میگذد، و پوست آنرا روی میزی میاندازد، و با خورشید (نرینه) که نورهایش ، خنجر و دشنه یعنی « برنده » هستند ، عید قربان میگیرد . این پوست ، بیان بریدن و کشتن و خونریختن و جان گرفتن و جان آزدن همه جانهاست . در شاهنامه اندیشه آزدن جان بوسیله ضحاک که همین میتراس هست ، با خوردن تخم مرغ و کشتن تدر و وکبک و مرغ و بره و گاو جوان نشان داده میشود . این پوست گاو قربانی شده را که میتراس روی آن ، عید قربان میگیرد ، نشان حق به آزار همه جانهاست، و همین پوست ، نشان بیداد است ، نشان آزدن جان و خرد است . پوست ، در بندهشن ، آسمانست . پوست در گزیده های زاد اسپرم ، اینهمانی با آسمان ششم دارد، که زرتشتیان آنرا به اهورامزدا نسبت میدهند ولی در اصل اینهمانی با مشتری یا خرم (آنا هوما) داشته است . به سخنی دیگر ، اهورامزدا یا مشتری یا خرم ، پوست جهانند . جهان ، جانی است که مجموعه همه جانهاست و خرم ، پوست همه آنهاست . این پوست ،

نشان آزدن اصل پیدایش، و فرشگرد هست، چون سه سپهر آسمان (زیر و روی پوست)، خوشه ای هستند که جهان، از سر از آن میروید. در کردی، خوشه، به معنای چرم دباغی شده است، و خوشه خانه، کارگاه دباغیست. همین پوست که نماد آزار همه جانهاست، اکنون فراز نیزه کاوه یا ارتا افراشته شده است، و همه میدانند که معنای آن چیست. همین چرم (پوست جانی را کندن)، نشان اصل بیداد است. در برهان قاطع دیده میشود که مردم، روز چهاردهم ماه را که روز گش هست، « داد ده » میخوانده اند. این نکته، روشنائی تازه به پدیده داد میاندازد. گش که همان فرخ یا خرم است، همین کاوه است. پس کاوه دادخواه، کاوه داد ده نیزهست. کسیکه به او ستم شده است، همان کسیست که دهنده داد نیزهست. این خرم یا کاوه است که فریاد و اعتراض و قیام همه ستمدیدگان است. و در این قیامش و اعتراضش، یقین دارد، که داد همه این داد خواهان را میدهد. خدائی که درد همه ستمدیدگان را با گوشت و استخوان و پوست خود میچشد و از آن میسوزد و معنای درد و آزار را تا ژرفای هستی اش درمی یابد، در همه جانها و خردها، این خرم یا کاوه است که درد همه را میمزد و اوست که به دفاع از جان و خرد خود برمیخیزد، و داد همه را میدهد. چرا سپس کاوه را آهنگر خواندند، و چرم آهنگری را به میان آوردند، علل گوناگون داشت که برای تحریف بکار گرفته شده بود. درباره آهن و آهنگر، بررسی جداگانه ای خواهیم داشت. موبدان زرتشتی، این میتراس را که زرتشت در سراسر عمر خود، برضد آن جنگیده بود، از سر وارد الهیات خود ساخته بودند، چون چنین خدائی را برای حکومت رانی لازم میدیدند. از این رو پوست، در آن روزگار، بلافاصله تداعی معانی میکرد که در بالا یاد کرده شد، و هیچ ربطی به آهنگری به معنای متداول امروزی نداشت. کاوه، از نیزه ای، درفش میکند و بالای این درفش، پوست گاویست که میتراس، هر روز بشیوه ای فجیع، قربانی میکند. به بالا رفتن پوست که همان بیالرفتن خوشه است، به معنای رستاخیز و فرشگرد گاو (همه جانهاست که آزرده شده اند). در عربی، به عید قربانی، عید بقر هم میگویند که رد پای همین آئین میترائی در عربستان نشان میدهد. همچنین ضحاک که نام میتراس بود، بر عکس ایران که هیچکس این نام را به فرزندش نمیداد، در عربستان نامی متداول بوده است. درفش کاوه، یا درفش ارتا، بهرام است. کاوه، ارتا (داد و

راستی) است و ارتا همیشه با بهرام است. ارتا و بهرام و یا، صنم و بهروز، یا اورنگ و گلچهره، یا مهر و وفا (وَه + پا = بهرام)، از هم جدا ناپذیرند. این دو که پیدایش مستقیم بهمین هستند، بَن کیهان و بَن مردمان هستند. در دست کاوه، درفش، یعنی بهرام است. در دست «داد و راستی دلیر»، درفش «پیروزی همیشگی» است. الهیات زرتشتی، بهرام را «ایزد درفشدار» کرد. در بندهشن بخش یازدهم (پاره ۱۷۰) می‌آید که «بهرام، ایزد درفشدار ایزدان مینوی است و کسی از او پیروزگرت‌تر نیست که همواره درفش به پیروزگری ایزدان دارد». ولی در اصل، بهرام، خود درفش بوده است. داد و راستی، درفش پیروزی همیشگی را در دست دارد. بهرام که درفش پیروزی همیشگی داد خواهیست، همه را به گرد خود جمع میکرد چون این یقین به پیروزی داد خواهی به همه نیرو میداد

چنین گفت هومان که آن اختر (درفش) است

که نیروی ایران، بدو اندر است

کاوه، داد و راستی است + بهرام، درفش و نیزه. پیروزیست + برچرم درفش، نقش چشم یا خرد است که نگهبان جان مردمان از آزار و درست بهرام، پائیست که داد و راستی، بر آن بلند میشوند و حرکت میکنند. بهرام، پائیست که داد و راستی بر آن به جنبش می‌آید. منزل هیجدهم ماه، که برابر با روز نوزدهم می‌باشد و روز ارتا هست، دل نام دارد. منزل نوزدهم ماه که برابر با روز بیستم است، درفشه یا درفشگ نام دارد که همان بهرام باشد. علت تفاوت منزل هیجدهم و منزل نوزدهم با روز نوزدهم و بیستم آنست که یک روز صفر در میان آمده است. روز پانزدهم دی و روز شانزدهم، یک روز بشمار می‌آیند، چون مهر، نام دیگر همان دی بوده است. از اینجا بخوبی دیده میشود که دل در کنار درفش است. در کردی، ده ل، که همان دل باشد، به معنای گستاخ و جسور است. ارتا یا داد و راستی، دل جهان و میان هر انسانی هست، و اصل دلاوری و بهادری و دلیری و نیوی هست. داد و راستی، دلیر است. دلیری ارتا با درفش، پیوستگی تنگاتنگ داشته است. دل، در فرهنگ ایران، جایگاه باد است. باد همانسان که آب دریا هارا میراند و به موج می‌اندازد، همانسان خون را در رگها (= ارتا = نئورتا) به جنبش و نبضان می‌آورد، همانسان چرم درفش و چهار ریشه درفش کاویان (چهار گیسو) را به موج

میاندازد که برابر با چهار برگی هستند که از ماه، درمیانِ درفش، روئیده اند. ارتا (= همای فرّخ) و بهرام، که همان کاوه با درفش باشد، معنای فرشگرد یا نوشوی جهان و انسان و یا آفرینش نوین را داشته است. دانستن پیوند جان با دل و مغز و پیوند دل با باد، برای درک این اخترکاوین ضروریست. در فرهنگ ایران، جان، روشن و گرمست و همسرشت آتش است (گزیده های زاداسپرم)، این آتش جان، به مغز و به دل و به شکم میرود. «کار اصلی آتش دل، باد بر آهنج و فرود آهنج - بازدم و دم - است و به وسیله آتش بزرگ، گرم کردن است که جنبش همه آنها، همه از این نیروست (پاره ۲۶) و آن آتش که در دل است، ارتشتار سرشت، و آذر گشنسپ او را یارتر است». (پاره ۲۱) «باد را جای در دل است همه تن را گرم دارد، چهار ابزارتن نیز همچنان به وسیله او، فراز روند. همچنان که آب جاری را به وسیله باد». این باد، که دست و پا را به جنبش میآورد، در نقوش میترائی جامه میترا را که آسمان (پوست) باشد به موج میآورد و همان بادبست که گیسوان یا نوارهای بافته در گیسوان شاهان ساسانی را به موج میانگیزد و همین بادبست که درفش و رشته یا گیسهای آویخته از آن را به جنبش میآورد. واژه پرچم هم به معنای گیسو است. چنانچه در کردی، پرچ به معنای گیس و زلف است و چه م به معنای موی بر پیشانیست. در روایات فارسی فرامرز هر مزیار دیده میشود که سر، بهرامست و موو گیسو، ارتا است. پس بادی که از دل (= ارتا) برمیخیزد، پوست آویخته به درفش و گیسهایش (ریشه هایش) را به موج میآورد. به موج آمدن، نشان آبستن ساختن و بارآور ساختن است. اساسا اشتراک به معنای موج و اشتراک به معنای عنقا یا سیمرغ یا هماغست. و به دل در هزوارش، ریم من، گفته میشود که مینو یا اصل ریم است. ریمژدا، بنا بر آثار الباقیه نام روز یکم است که نام دیگرش خرم ژداست. وریم، به معنای شاخ یا نی است. پس ریمن یا دل، به معنای مینوی نای = تخم نای است. و در زبان سنگلیچی به دل «اوز رای» گفته میشود که پیشوند اوز، معنای «نای» دارد. نای به، همان ارتا فرورد و اوز یا عزی است. همچنین در هندی باستان به دل، هردی (hrday(hr-day) گفته میشود که به معنای «نی+دی»، یا خدای نای است. پس دل، خودش نای است و درفش (نیزه) هم نای است. در کردی هم، زیل، نی حصیری و زیلی هم کنایه از دل است. البته الهیات

زرتشتی کوشید که این پیوندها را به هم بزند . از این رو ، دل را به آناهیت نسبت داد .

درفش سیمرغیان و خرمدینان ، بر ضد میترائیان یا ضحاکیان

درفش خرد و مهر و داد

بر ضد اصل قدرت، که پیمان را، بر شالوده قربانی خونی می بندد

درفش کاویان یا اختر کاویان یا نیزه کاویان ، درفشیت که پیروانِ خدای مهر (سیمرغ یا خرم یا نای به، یا ارتا فرورد یا فرخ)، بر ضد خدای خشم یا خدای قدرت، بر میافرازند که قدرت و خشم را، با نقاب مهر میپوشاند، و خود را مهر یا میتراس میخواند، که در شاهنامه به شکل « مرداس » در آمده است و تلفظ دیگرش مهراس است . این دین میترائی ، از زمینه همان دین زرخدائی و واکنش در برابر آن، پیدایش یافته است . ضحاک که معرب زهاک zohak است ، در پهلوی به معنای فرزند است . در شاهنامه نیز پدر ضحاک ، مرداس نامیده میشود که در اصل میتراس باشد . در اروپا نیز خود او را میتراس میخواندند و میخوانند . به علت اینکه در دوره زرخدائی ، پسر و فرزند را بنام مادر میخواندند . واژه میتراس mithras که مرکب از mithra-- as میترا + آس باشد به معنای « تخم میترا یا زهدان میترا یا از زهدان میترا (زاده از میترا) هست . و آس ، هنوز نیز در بلوچی به معنای آتش است که همان تخم باشد . در شاهنامه، مرداس یا میتراس ، نرینه ساخته میشود ، ولی دارنده گاوهای بیشمار خوانده میشود که هر که نیاز به شیر دارد ، از او میگیرد . چون این خدای مهر در اصل ، دایه جهان بوده است که همه، از پستان او شیر مینوشیده اند . روز شانزدهم ماه نیز که « مهر » باشد اینهمانی با روز پانزدهم داشته است که روز « دی » باشد ، که هم‌ریشه واژه های دایه و دین است ، و یک نام دی ، شب افروز است که ماه می باشد، و نام ماه دی ، هم خور و هم خرم بوده است . دی یا ارتا فرورد یا خرم ، ماهیست که خودش را که آفتاب باشد میزاید . اصل خودزاست ، از این رو نیز خدا نامیده میشد ، چون خدا در فرهنگ ایران به معنای « اصلیت که خودش ، خودش را میزاید » . « دی به مهر » ، به معنای برابری مهر با دی است . مهر همان دی، یا همان ماه بوده است که خورشید را (مهر) را میزاید . و اساسا « تخم » ، نماد اصل خود زائی یا خود آفرینی بود . از این رو در میان درفش کاویان، ماه است و فرازش ، خورشید است . خورشید و ماه و ارتا فرورد، همه چهره های

گوناگون « بهمن » ناپیدا هستند . اینست که این میتراس خودش را بنام مادرش مهر، جامیزند ، و الهیات زرتشتی نیز، وارونه اندیشه خود زرتشت ، این مشتبه سازی را ادامه میدهد . این خدای خشم و قربانی خونی و پیمان ، همان مهراس و مرداس و مهراسب است . در فرهنگ سیمرغی یا خرمدینی ، بهرام ، نگهبان ایران بود که پای بند اصل قداست جان و خرد بود . « سپاه »، استوار بر ایده این فرهنگست ، چون سپاه ، به معنای « سگ » است که چشم نگهبان شمرده میشود . رستم که یکی از چهره های بهرامست ، همیشه «ببر بیان» میپوشید که «سگ آبی» است ، نه پوست شیر . در دین میترائی که همان ضحاک است ، ایده « ارتش» پیدایش یافت، که نمادش شیر درنده بود . درفش پادشاهان ایران ، شیر بود . شیر ، نماد « خشم » است . شیر و تیغ (شمشیر و خنجر و دشنه) و خورشیدی که نرینه ساخته شده بود و دارای تاجی انباشته از خنجرهای نور بود، و کاملاً از ماه ، جدا و بریده ساخته شده ، و اصلی ضد ماه ساخته شده بود ، اینها نماد مهراس بودند . بر عکس هما که همان سیمرغ و عنقا و همان شاهین (شائنا = سننا = شان = شین) باشد و نماد سپاه و سیمرغیان بود ، عقاب پرخاشگر ، نماد دیگر میتراس بود . فراز نیزه درفش ، شاهین = هما = سیمرغ را می گذاشتند . سپس واژه شاهین با عقاب، مشتبه ساخته شده است . سپاه و ارتش ، بر دواصل کاملاً متفاوت بنا میشدند . سپاه و پهلوان، استوار بر تصویر بهرام و سن (هما + سیمرغ + ارتا فرورد) بود، و ارتشتاری ، استوار بر ایده مهراس یا خدای خشمی بود که قدرت خود را بر شالوده پیمان و قربانی خونی قرار میداد . فرهنگ ملت ایران ، حتا در دوره ساسانیان، بر غم چیرگی الهیات زرتشتی ، همیشه استوار بر دو تصویر سیمرغ و بهرام باقی ماند، و همیشه در تضاد با دین میترائی و « پیمان بر پایه قربانی خونی » بود، که بنیاد اصل قدرتست . فرهنگ مردمی ایران ، همیشه فرهنگ ضد قدرت بود . این بود که مردم ایران ، همیشه در امید بازگشت بهرام و سیمرغ باهم بودند . فیروز بهرام ، به معنای بهرامی نیست که فیروز است ، بلکه فیروز یا پیروز ، نام هما یا سیمرغست . هنوز در کردی همین معنا را دارد . بهرام و سیمرغ باهم ، نماد مهر فطری هستند که بُن کیهان و مردمانست . بهرام ، آتش است و سیمرغ ، باد موّاج (موج و باد) که این آتش را میافروزد . نام بهرام ، بهروز است . هنوز مردم ایران به سعادت ، نام بهرام را میدهند . سعادت ،

بهروزی است . خود سعادت که از سعد میآید، نام خرم (سعد اکبر) و رام (سعد اصغر) است . مردم ایران در رستاخیز یا فرشگرد بهرام و سیمرغ ، یا بازگشت رستم و رخس از چاه ، در اندیشه واقیعت بخشی « بهروزی و پیروزی » هستند . رستم ، چهره بهرام است، و رخس که رنگین کمان « باشد ، نام سیمرغ یا سن هست . بهرام ، سوار بر رنگین کمان میآید . آمدن عیسی سوار ابر نیز در این تصویر ریشه داشت ، چون ابر سیاه ، خود سیمرغست . ابر آزادی حافظ هم همین سیمرغست ، چون سیمرغ ، پیکر یابی آزادی بود . به همین علت بود که شاهان ساسانی ، غالباً نام بهرام به خود میدادند تا نوید تحقق امیدهای ملت باشند .

**پیکار دوجهان بینی متضاد در ایران بایکدیگر
پیکار آئین مهراس ، با دین سیمرغی یا خرمدین
پیکار جهان بینی قدرت، با فرهنگ مهر**

درفش کاوه

نماد اندیشه آفرینش جهان و انسان، در دین سیمرغیست

در فرهنگ ایران ، روش زندگی و اخلاق و حکومت رانی و شیوه اندیشیدن و فلسفه حقوق ، همه از تصویری که از آفرینش جهان و انسان دارند سرچشمه میگیرد . دین سیمرغی و یا خرمدین ، بر این پایه استوار بود که جهان و انسان ، از یک بُن میرویند . این بُن ، بهرام و « سیمرغ یا سئنا» بود، که همان « کاوه و نیزه کاوه» باشند . مهر این دو به هم ، از آندو، ایک تخم یا یک آتش میساخت . این دو ، از هم جدا ناپذیرند، و همیشه یکی بادیگری هست . چنانچه مسعود سعد در شعری گوید

باز آمدی مظفر و پیروز و روزنو آری چو تو صنم همه جا روزبه بود
ولی سیمرغ یا ارتا ، دو چهره دارد، و چهره دیگر ارتا ، رام است . رام ، دختر سیمرغ است، و همان زهره یا ونوس یا افرودیت است . این دو باهم ، اصل مادینه جهانند . رام ، زخدای موسیقی و چامه و رقص، و شناخت از راه جستجو و آزمایش است . اینست که بُن جهان و انسان ، مرکب از ۱ - ارتا ۲ - بهرام ۳ - رام میگردد، که هر سه ، چهره های بهمن ، خرد ضد خشم و همپرس هستند . سروش و رشن ، دو اصل دایگی یا مامائی را بازی میکنند . پس تخم انسان و جهان، مرکب از ارتا + بهرام + رام + سروش + رشن، یا پنج خدایند که فراسوی انسانها نیستند ، بلکه آمیخته در

هستی انسان، و بُن انسانهايند . بهمن ، در سه چهره ارتا + بهرام + رام ، نخستين پيدايش خود را در انسان مي يابد . ارتا و بهرام و رام ، «اسنا خرد» يا «خرد بنيادي انسان» شمرده ميشوند . اينها همان « خرد سامانده » يا اصل حكومت آفريني در هر انساني هستند . تصويري كه سيمرغيان از بهمن و بهرام و ارتا و رام و سروش و رشن داشتند ، به كلي با تصويري كه زرتشتيان امروز و الهيات زرتشتي از آنها دارند ، فرق دارد . در فرهنگ زنجدائي ، بهمن و ارتا و بهرام و رام ، بُن جهان و انسان هستند ، اصل آفرينش جهان و انسانند، و هيچيك از آنها ، آفريده اهورا مزدا نيستند . با آفريده اهورا مزدا شدن در الهيات زرتشتي، اينها و فرهنگ ايران ، اصالت خود را از دست ميدهند . اينها ، ايزدان دين زرتشتي نيستند ، بلكه خدايان ايرانند كه در الهيات زرتشتي ، اصالت خود را از دست داده اند، و دست نشانده هاي اهورا مزدا شده اند، و با از دست دادن اصالت خود ، تغيير گوهر داده اند . اهوره كه ابرسياه باشد، و همان « ابر آزادي » حافظ است ، دراصل همان سيمرغست كه خدای رادي و جوانمردی (بخشیدن باران يا آب) ميباشد، كه جهان را بشيوه جوانمردی و رادي ، يعني از گوهر خود ، ميافشاند . در فرهنگ ايران ، هيچگونه بریدگی میان خدا و جهان و انسان نيست . آفريدگان (دام) امتداد و گسترش و رويش و افزايش خود خدا هست . اينست كه واژه « افزوني » ، معنای ویژه « آفرينش از راه گسترش و رويش و امتداد و پيوستگي يا مهر» را دارد . جهان و انسان ، مهر خدايند ، يعني گوهرشان برغم گوناگوني ، به هم پيوسته و همسرشت است . با آمدن ميتراس = مهراس = ضحاک ، خدا از انسان و جهان ، بريده ميشود . ميتراس ، جهان و انسان را با « بریدن »، كه معنای « ذبح مقدس = گشتن مقدس » را داشته ، خلق ميكند . در عبري ، « برید» به معنای ميثاق است . پيوند به معنای « مهر = همبستگي و آميختگي و همگوهری خدا با انسان و جهان »، طرد ميگردد، و پيوند ، فقط بر پايه بريده شدگی خدا از انسان، و انسانها از همدیگر ، نهاده ميشود . انسان از خدا ، پرت ميشود . اين واژه « پرت » است كه معربش « فرد » است ، به معنای پاره شدن و مجزا شدنست . پرتيدن در كردی هنوز اين معنا را دارد و همان واژه part انگليسی است . پيمان ، در فرهنگ زنجدائي، معنای نوشيدن از يك خم و خنب و پستان و جام را داشت . آنانيكه ميخواستند همپيمان بشوند ، از يك جام يا پيمانه

مینوشیدند . و آب و نبید و هوم ... معنای « پیوند بر شالوده مهر و آمیختگی » را داشتند . اکنون ، پیوند ، معنای همبستگی از راه دادن دست به هم ، یا دست به هم زدن است . دست مریزاد ما ، همان « دست مهر ایزد » است . از این پس رابطه با خدا ، رابطه پیمانی یا میثاقی و بیعتی میشود که بر شالوده «جدا گوهری انسان با خدا» است . یعنی رابطه مهری ، حذف میگردد . البته « شبه مهر » جای « مهر » را میگیرد . ایمان که از ریشه یمین ، دست راست است ، برخاسته است ، و بیان همان رابطه مهراسی و ضحاک با خداست ، که بر شالوده بریده شدن خدا از انسان ، و بر شالوده « بریدن جانها از همدیگر » نهاده شده است . اینست که قربانی خونی یا ذبح مقدس ، بنیاد ایمان و میثاق است . بر شالوده همین اندیشه است که ابراهیم با یهوه ، نخستین میثاق خود را می بندد (باب پانزدهم سفر پیدایش) . بریدن گوساله ماده سه ساله و بز ماده سه ساله و قوچ سه ساله از میان به دو پاره پایه دین مهراسی است که به ابراهیم رسیده است ، با میثاقی که با یهوه می بندد به هم گره خورده است . شق القمر محمد نیز بیان همین ایده است ، چون گاو یا گش ، همیشه به شکل هلال ماه نقش میگردد و مهراس این گاو را شق میکند .

یهودیت و مسیحیت و اسلام ، همه بر همین شالوده نهاده شده اند . اینست که از دید فرهنگ ایران ، همه این ادیان ابراهیمی ، ادیان ضحاک یا ادیان مهراسی هستند . یهود و مسیحیت و اسلام ، بر ایده ای که مهراس یا ضحاک آورد ، بنا شده اند . بدینسان ایمان و میثاق ، بر بنیاد جان آزاری و خرد آزاری انسان ، یا طرد و حذف اصالت انسان ، نهاده میشود . اینست که درفش کاویان ، معنای بسیار گسترده ای دارد . باید در پیش چشم داشت که سراسر مفاهیم امروزه غرب ، و اکنشهایی در برابر اندیشه های یهودیت و مسیحیت و یونان و روم هستند و ریشه در آنها دارند .

الهیات زرتشتی ، میکوشید که پیدایش جهان و انسان را ، از بهمن = ارتا+بهرام + رام کنار بگذارد ، و اهورامزدا و خواستش را اصل پیدایش جهان و انسان بکند . طبعاً این چهار را باید از بُن جهان و انسان بیندازد . از سوئی ، برای حکومت رانی و دفاع ، نیاز به خدائی داشت که خشم (اصل قدرت) را مقدس سازد ، و برای این کار ، مهراس یا ضحاک را بنام « خدای مهر » پذیرفت ، که « اصل بریدن و خشم و قربانی خونی و پیمان بر شالوده بریدن » بود . این بود که تصویر تازه ای از این ایزد ، آفرید که با

تصویر اصلی میتراس نفاوت داشت . آنچه به غرب آمده است ، به تصویر اصلی میتراس = مهراس = ضحاک نزدیکتر است . ولی در همان میترایشته ، بخوبی میتوان دید که میتراس زرتشتیان ، خدای خشم است . البته الهیات زرتشتی ، مهراس را که بنام « ایزد مهر » مینامید ، نماد خشم مقدس کرد . بدینسان حکومت را تبدیل به پیکر یابی « قدرت » کرد . الهیات زرتشتی ، میتراس = مهراس = ضحاک را خدای خشم مقدس کرد ، که به کلی برضد آموزه زرتشت بود ، و او را جانشین تصویر بهرام کرد که ایده آل پهلوانی و سپاه ایران بود . ولی ملت ایران ، این را هیچگاه نپذیرفت ، و این مقاومت مردمان ، که هنوز ریشه در دین سیمرغی و خرمدین داشتند ، سبب شد که آرمان ملت ، بهرام وارتا (کاوه = هما = سیمرغ = خرّم) باقی ماند . و رد پای این اندیشه در متون زرتشتی نیز باقی مانده است . چنانکه زرتشت از اهورامزدا میپرسد که امشاسپند هفتم کیست و اهورامزدا پاسخ میدهد که بهرام است (داستان گرشاسپ و تهورس ... ترجمه کتایون مزداپور) . اهوره که همان خرّم و فرّخ بود از بهرام جدانپذیر بود که بُن جهان و انسان بودند . اینها نشان میدهد که فرهنگ ایران در میان مردم ، چنان ریشه ژرف داشت که موبدان زرتشتی با پشتیبانی ساسانیان ، نتوانستند تصویر بهرام را بنام بُن کیهان و انسان از دلها ریشه کن کنند . افراختن این درفش ، که نماد مهر ارتا و بهرام است ، نماد فرشگرد و رستاخیز و نوزادی تازه است ، چون نماد بازگشت به بُن است . جهان و انسان ، همیشه تازه به تازه ، از اصل مهر ، آفریده میشوند . آنچه برای ما مهمست آنست که در یابیم « ارتا + بهرام + رام » ، همان اسناخرد ، یا خرد بنیادی است . در انسان ، خرد بنیادی کیهانی هست . انسان ، در اندیشیدن میتواند از بُن کیهانی بیندیشد ، و جهان را بیاراید و سامان بدهد . البته اینهمانی دادن ارتا + بهرام + رام با اسناخرد ، باز برضد الهیات زرتشتی بود . در درفش کاویان ، ماه در میان ، اینهمانی با ارتا و بهمن داشت ، و دو برگ ، نماد بهرام و رام بودند ، و دو برگ دیگر ، نماد سروش و رشن بودند . در اینکه یگانگی و آمیزش بهرام و رام و ارتا باهم ، همان اسناخرد یا خرد بنیادی بودند ، لازمست که به ویژگیهای یکایک آنها پرداخت . هر چند بهرام یشت ، برای سازگار ساختن با الهیات زرتشتی ، فوق العاده دستکاری شده است ، ولی رد پای دو صفت بنیادی بهرام هنوز نیز بجای مانده است ۱- یکی گردش و سلوک و تحول یابی

بهرام است و دیگری آنست که بهرام ، ۲- اصل بینائی در تاریکیست، که همان خردی باشد که از تاریکی جستجو و آزمایش پیدایش می یابد . بهرام ، « پابغ » است که همان « بابک » امروزی باشد . بهرام ، اصل رفتن و جنبش و پویائی است . نام دیگرش ، « پادار » است . از اینجهت نیز نخست به « باد » تحول می یابد . چون باد ، که اصل جان است (دم) ، اصل جنباننده است . به همین علت با دمیدن باد، به پوست گش ، و به موج آوردن آن ، بلافاصله همان گاوی را که مهراس = ضحاک گشته و آورده است ، از سر زنده میشود . باد ، در فرهنگ ایران، پا دارد ، یعنی اصل جنبش است . جان ، آتشیست که به دل رسید ، و در دل ، تبدیل به باد میشود و دست و پا (چهار ابزار تن) را به حرکت میآورد . از این رو بود که بهرام، خدای سلوک و خدای جهانگردی بود. با سلوک در جهان ، تحول می یافت . سیر در آفاقش ، سیر در نفسش بود . بهرام ، نخستین سالک بود . بهرام ، اصل نیست که همیشه در جستجوی رام (زُهره = آفرودیت) است . در شاهنامه نیز در زیر نام بهرام گور ، همین خدای بهرام ، همیشه به نخجیر میرود . به شکار بزکوهی یعنی سیمرغ میرود . در رفتار و گردش ، همیشه تحول می یابد . اینست که بهرام ، نخست ، پیکر باد را می یابد و سپس همان گوشورونی میشود که میتراس = مهراس = ضحاک گشته است تا همه جانها را از هم ببرد، و پیش فرض پیمان و میثاق را فراهم آورد . ولی موبدان زرتشتی ، این گوشورون را در متن بهرام یشت « گاو و رز او که گاو شخم » باشد کرده اند . موبدان زرتشتی که آب تطهیر بر سر میتراس = مهراس = ضحاک ریخته بودند، و آنرا در میان ایزدان مزدیسنا جا یگاه بسیار رفیعی داده بودند، و او را « برابر با هورامزدا » ساخته بودند ، طبعاً نمیتوانستند او را گشوده گاو که تبدیل به « گاو یکتا آفریده ! » یافته است، بدانند . اینست که در بندهشن و در گزیده های زاد اسپرم ، این اهریمن است که گاو یکتا آفریده را میزند . البته اهریمن (انگره مینو) در اصل همان بهرام بوده است، که خودش در درفش کاویان به گش تحول می یابد و گاوی را که مهراس = ضحاک میکشد ، از سر زنده میکند . در بهرام یشت ، تجلی بهرام در کالبد دهمش ، همانندی با میترا دارد ، چون جوانی با کارد یا دشنه میشود که نماد میتراس هست . منظور اینست که گفته شود که میتراس یا ضحاک ، کمال بهرام است ! با این دستکاریها ، موبدان زرتشتی میکوشیدند که بهرام را تابع میتراس سازند و از اصالت

بیدارند . این اندیشه تحول یابیهای بهرام ، از زیباترین اندیشه های ایرانیان بوده است که در اذهان مردم ، شکل دیگری داشته است که در متن دستکاری شده کنونی اوستا . چنانکه در متنی که در کتاب داستان گرشاسپ ، تهورس و جمشید (کتابیون مزداپور) آمده ، بهرام ، در مرحله پنجم به کالبدی چون آهو در میآید که باشتاب میدود و هرکسی بدنبال او میرود ولی از او باز میماند و به اونمیرسد . این همان آهوئیست که حافظ با او آشنائی دارد .

الا ای آهوی وحشی کجائی مرا با تست چندین آشنائی
 دو تنها و دو سرگردان دو بیکس دد و دامت کمین از پیش و از پس
 بیا تا حال یکدیگر بدانیم مراد هم بجوئیم ار توانیم..
 مگر خضر مبارک پی (= سیمرغ) درآید زمین همتش کاری گشاید
 با در نظر گرفتن این تحولات و تجلیات بهرام ، بخوبی میتوان دید که فرهنگ ایران ، بکلی مفهوم دیگری از جنگ و ستیز داشته است . بهرام ، هیچگاه پیکر جانور درنده ای پیدا نمیکند . حتا او به کالبدی چون میش در میآید تا در این تحول « درد و رنج را اندر گیتی نزار کند » . بهرام ، برضد اصل آزار و درد است ، و جانداران بی آزار را از درد و رنج نگاهبانی میکند . بهرام در غزلیات مولوی ، اصل عشقست . همانسان که خودش به شکل گش (گاو یا جانان = همه جانهای بی آزار در میآید تا آنهارا از قربانیهای بیرحمانه میتراس = ضحاک باز دارد . ولی ویژگی دیگر بنیادی بهرام ، چشم بیننده در تاریکی است ، که خرد یا دین نام داشته است . دین در فرهنگ ایران ، یک آموزه و شریعت نبوده است ، بلکه چشم انسان یا خرد نواندیش انسان بوده است . بهرام در بهرام یشت ، بخشنده این خرد یا چنین چشمهائیست . او تنها دلیر و جسور نیست ، بلکه اصل بینش، یعنی خرد هم هست . او « خرد دلیر » است . دلیری و خرد در او با هم میآمیزند .

پس اسنا خرد ، آمیختگی و یگانگی ویژگیهای ارتا و رام و بهرام است . بهمین در این ویژگیهای ارتا و رام و بهرام ، پدیدار میشود . رام ، اصل موسیقی و شعر و رقص و شناخت از راه جستجو و آزمایش است . ارتا که یک نامش ارتا خوشت و ارداوشت ، به معنای ارتای خوشه و ارتای رستاخیزنده و نوشونده و ارتای رقصنده (وشتن ، وشت = وجد) است . اردیبهشت ، متناظر با خوشه پروین یا ثریاست . خوشه ، هم نماد نظم و

سامان است و هم نماد روشنائی . چون خوشه ، مرکب از تخمهاست و تخم در فرهنگ زخدائی ، اصل روشنی است . و بهرام ، اصل نگهبانی تخمها یعنی روشنائی، و اصل جستجو در راهروی و سلوک و تحول است . اینست که رام و بهرام و ارتا باهم، همان « اسنا خرد، یا مینوی خرد = خردبنیادی = خرد افزونی » میباشند، که در بُن هر انسانی هستند .

راستی از روشنائی آفریده میشود = در الهیات زرتشتی

راستی ، رویش گیاه از تخم است = فرهنگ سیمرغی و خرمدینی

راستی ، همگوهر بریدن است

راستی ، همگوهر آمیختن (مهر) است

قیام کاوه برضد ضحاک ، یک مسئله خصوصی نبود که در گوشه ای از زمین و در برهه ای خاص از تاریخ رویداد باشد . قیام کاوه برضد ضحاک ، قیام یک اصل زندگی، برضد اصل دیگر بو، دکه همیشه در تاریخ بشریت ادامه خواهد داشت . قیام فرهنگ مردمی ایران ، برضد اصل قدرت بود . قیام فرهنگ ایران برضد ثنویت حکومت و ملت بود، که ریشه در آموزه ثنویت خدا با انسان دارد . انجا که خدا و انسان ، دو گوهر جدا از همد ، بنا بر فرهنگ ایران ، ثنویت هست ، و جائی که ثنویت هست ، راستی و آزادی نیست . خرد ، از آن یکی، و بیخردی از آن دیگر است . در بندهشن (بخش نخست پاره ۱۲) دیده میشود که « راستی از گوهر روشنی آفریده شده است » . این اندیشه ایست که از مهراسیان یا ضحاکیان به الهیات زرتشتی رسیده است . دیده میشود که مهراس در نقوش برجسته اروپا ، با دشنه ، رگ (ارتا = نئورتا) گاو = گش را « میبرد » ، و در همین حال ، سرش را برمیگرداند و نگاه به خورشید میاندازد که تاجش پر از دشنه های نور است . روشنی ، دشنه و تیغیست که می برد . جائی روشنی هست که نیروی بریدن باشد . البته بریدن ، به معنای گشتن هست . مهراس با همان دشنه نور است که شاهرگ گش (همه جانها ارتا = نئورتا = گش) را میبرد . با بریدن با دشنه نور ، همه جانها را روشن میکند، و راستی را به جهان میآورد . «امر» برای یهوه و الله ، همین دشنه و خنجر نور است که همه چیزها را شق (چاک = چک) میکند . این به کلی با پدیده « فرمان » در فرهنگ ایران فرق دارد . فرمان ، پیدایش همان بهمن است که بیان امتداد و گسترش بهمن در جهانست که برضد بریدگی (خشم) است .

راستی در آئین مهراس و سپس در الهیات زرتشتی و در یهودیت و مسیحیت و اسلام ، با همین اصل بریدگی در سراسر دامنه های زندگی کار دارد . در آغاز ، خود یهوه و پدر آسمانی و الله ، از مخلوقات و انسان ، جدا گوهرند . امر یا حکم ، نماد این بریدگیست . یهوه ، با امر های جداگانه ، هر روز بخشی دیگر از جهان را خلق میکند . خلق کردن و خرق کردن باهمند . در فرهنگ ایران ، راستی ، امتداد است . ارتا ، خوشه ای از تخمهاست . جهان ، از رویش این تخمها (خوشه پروین) پیدایش می یابد . گیتی ، زنجیره پیدایشها و رویشها از همنند . آب از تخم ابر ، زمین از تخم آب ، گیاه از تخم زمین ، جانور از تخم زمین ، انسان از تخم جانور و بالاخره خدا از تخم انسان میروید . در درفش کاویان این سر اندیشه ، دوچهره پیداکرده است . از یکسو ، از تخم ماه ، خورشید پدیدار میشود ، از سوی دیگر ، از تخم ماه ، چهار برگ میروید . این مفهوم راستی و فرمان در فرهنگ ایرانست . رویش و زایش ، نیاز به زمان دارد . اصلا واژه « زروان » که زمان باشد ، به روئیدن و زائیدن باز میگردد . در حالیکه مهراس که خدای نرینه است ، بجای زائیدن و روئیدن ، امر میکند . امر کردن (قدرت) ، جانشین رویش (مهر) میگردد . یکی به دیگری که بریده از اوست ، امر میکند . در حالیکه در فرهنگ ایران ، فرمان ، پیدایش خرد سامانده بهمنی از گوهر انسانهاست . بهمن ، خود را در همه انسانها گسترده است . خواست و خرد بهمنی ، نیاز به زمان تحول دارد تا در اجتماع ، از مردمان پیدایش یابد . در حالیکه امر ، نیاز به زمان ندارد . فوری و قطعی (بریده) است . در قرآن (۷-۵۴) میآید که الاله الخلق و الامر . الله ، خلق و امر از هم جداکرد تا معلوم شود که امر ، خلق نیست . امر ، دیگر است و خلق دیگر . در امر ، روند پیدایش و زمان و تحول نیست . چنانچه در مرصاد العباد در باره مفهوم امر میآید که « آنکه با اشارت گن ، بی توقف در وجود آید » . الله ، گن نگفته که فیکون میشود . زمان که زائیدن و روئیدن بود ، حذف میگردد . امر ، نیاز به پیدایش و تحول ندارد . « امر ، عالمیست که به امر موجد ، بدون زمان و مدت ، موجود گشته باشد » . دیده میشود که ما با دومفهوم متضاد باهم ، از « راستی و روشنی » کار داریم ، که متناظر دو نوع متضاد از نظام سیاسی ، دو نوع فلسفه زندگی ، دو نوع از اخلاق ، دو نوع از قانون و داد هستند . اینست که در فرهنگ ایران ، راستی ، یک پدیده اخلاقی نیست ، بلکه یک

پدیده وجودی و گوهریست . راستی ، تنها راست گفتن نیست ، بلکه پیدایش گوهر انسان از انسانست . گوهر انسان باید در اندیشه ها و آرزوها و گفتارها و کردار و رفتار او ، چهره پیدا کنند . چهره ، هم ذات و گوهر است و هم روی و سیما . چهره ، نماد راستی است . به همین علت ، خدا راست است ، چون خودش ، در گیتی پیکر می یابد . هیچ ثنویتی میان خدا و گیتی ، یا خدا و انسان نیست . در فرهنگ ایران ، اسلام و یهودیت ، پیکر یابی ثنویت هستند . در شاهنامه در باره خدا میآید که

چو دانا ، توانا بُد و دادگر ازیرا نکرد ایچ پنهان هنر

بهمن و ارتا ، و رام و بهرام ، راست هستند ، چون در بُن هر انسانی هستند . راستی انسان ، در آنست که این گوهر بهمنی و ارتائی و بهرامی و رامی او ، از او زائیده بشود . راستی ، آشکار شدن گوهر انسان از انسانست . انسان ، هنگامی راست است که بهمن و ارتا و رام و بهرام ، از او بزایند یا برویند . «ارزه» که نام ارتا باشد ، به سرو هم گفته میشد ، چون راستی سرو ، نماد راستی ارتاست . آنچه در گوهر سرو است ، برغم باد و طوفان در فراز کوه ، راست میروید و طوفانها ، نمیتوانند او را کج کنند . اینست که انسان هم ، قامت راست مانند سرو (ارزه = ارتا) دارد .

سرش راست برشد ، چوسرو بلند بگفتار خوب و خرد کاربند

گفتار و خرد ، بیان این رویش راست هستند . اینست که راستی ، بیان یکپارچگی و همبستگی ظاهر و باطن است .

ندانم راست تر زین دل ، که با ماست

برآید کام دل ، چون دل بود راست (ویس و رامین)

یا در کلیله و دمنه میآید که « راست آنرا ماند که عطر بر آتش نهند » و یا به بیان نظامی : باده در جام آبگینه گهر راست چون آب خشگ و آتش تر راستی ، زدوده شدن دوتائیگری و شکافتگیست . در گستره سیاست تا راستی نباشد ، آزادی نیست . در اجتماعی که ترس و بیم است ، راستی نیست . هر جا که مردمان در ترس و وحشتند ، نمیتوانند ، راست باشند ، نمیتوانند گوهر خود را ، خرد خود را ، شکوفا و آشکار سازند . در اثر ترس و وحشت ، نه تنها افراد در درونشان دویاره و از هم شکافته میشوند ، بلکه حکومت و ملت ، از هم پاره و بیگانه اند . ترس انسان از الله و یا یهوه ، نشان پارگی و بریدگی و ثنویت انسان با الله و یهوه است . وجود بهمن و ارتا و رام در همه انسانها ، ثنویت حکومت و ملت ، یا شاه و ملت را

منتفی میسازد . وجود بهمن و ارتا و رام و بهرام ، فرمان را یک خواست زاده از همه انسانها میکند ، نه یک امر به معروف از الله . امر کردن ، یعنی بریدن و آزرده خرد و جان . این بیان حکومت بیداد است . حتا خدا ، حق ندارد امر بدهد و بترساند و مجبور و تهدید کند . اینها همه بیداد است ، چون آزرده خرد بنیادی انسانست . وجود بهمن و ارتا و رام و بهرام در همه انسانها ، با نفی ثنویت میان حکومت و ملت ، مفهوم قرارداد و پیمان را به معنای میثاق و عهد ، پوچ و بی معنا میسازد . چون قرار داد و میثاق بر شالوده ثنویت و بریدگی قرار دارد . از اینرو ، پیمان مهراسی و ضحاکي بر پایه قربانی خونی قرار داشت . همچنین در فرهنگ ایران ، میان خدا و مردمان ، واسطه و رسول و شفیع و منجی نبود ، چون اینها پدیده هائی هستند که از ثنویت خدا و مردمان بر میخیزند . در فرهنگ ایران ، فقط مفهوم « دایه » پذیرفته میشد . همچنین بر همین پایه ، ثنویت حکومت و ملت پذیرفته نمیشد . حکومتی که از ملت پیدایش نمی یابد ، حکومت بیداد است ، و باید با درفش کاویان ، در برابر آن ایستاد و از آن سرپیچی کرد . حکومت و ملت ، باید یک واحد به هم پیوسته و باهم آمیخته باشند ، تا حکومت داد باشد . این بنیاد حکومت دموکراسی است . شاه یا رهبر یا حکومت ، با ملت پیمان نمی بندد ، چون این به معنای قدرتی فراسوی ملت هست که با ملت ، معامله پایاپای قدرت میکند . این برضد مفهوم راستی و دموکراسی است . حکومتی که از ملت پیدایش می یابد ، تجلی خواستها و فرمانهای خرد بهمنی ملت است . خود ملت ، شاهست . خود ملت ، حکومت است . با واژگونه سازی این نکته لطیف ، دیکتاتوریهای مطلق ، ایجاد شده و ایجاد خواهند شد . این حکومتها ، خود را کل ملت میدانند ، و خود را از شرط پیمان بستن هم آزاد میکنند . حداقل ، حکومتی که با ملت پیمان می بست ، با پیمان ، یک مشروطیتی داشت . ولی اکنون ، حکومتی که خود را کل ملت (آراء صد درصدی) میدانند ، قدرت مطلقه میشود . شکل دیگر حکومت بیداد یا حکومت دروغ ، حکومت مضاعف است . حکومت اسلامی بطور کلی با مفهوم موعمن و کافر ، دارای دوگستره حقوقی جدا از همست . در جامعه ، یک حقوق برای دشمنان دارد و یک حقوق برای دوستان . در اسلام ، برای کافران باید حکومت ظلم بود و به آنها ظلم کرد تا در اثر چشیدن عذاب ، موعمن شوند . برای کافران در جامعه ، باید نشان شکنجه و ذلت بود . به ویژه باید

همیشه، خوار و خفیف و حقیر ساخته بشوند، و مزه ذلت را تا ژرفای جانشان بچشند. و برای موعمنان باید نشان عدالت و رحمت و عظمت و افتخار بود. حکومت اسلامی، یک نظم برای کافران و ملحدان و مشرکان دارد، و یک نظم برای موعمنان، و این برضد اندیشه قداست جان است که استوار بر برابری انسانها درجاست، نه بر اندیشه برابری انسانها در ایمان. بنا بر این، حکومت اسلامی یک حکومت بیداد است، چون حکومت با دوگونه نظم حقوقیست. این دوگستره نظم، دوگستره حقوق، بیش از هزار و چهارصدسال، کنارهمدیگر بودند. موعمنان برابر بودند و ناموعمنان، نابرابر. این، عدل اسلامی شمرده میشد و میشود و هست. حتا مسلمانان از مذاهب دیگر (سنی ...) دارای حقوق برابر با شیعیان نیستند. بنیاد «داد» که در فرهنگ ایران، برابری همه انسانها در جانست، به کلی در اسلام، تحقیر و طرد میشود. در فرهنگ ایران، همه انسانها باهم برابرند، چون بهمن و ارتا و رام و بهرام در همه انسانها هست، و از اینرو، همه ارج انسانی دارند، و داشتن ایمان به هر دینی، و تعلق به هر نژادی و طبقه ای و جنسی .. کو چکترین خدشه ای به این برابری وارد نمیسازد. اکنون این برابری انسانها از راه حقوق بشر از غرب وارد فضای فکری ایرانیان شده است، و فرهنگ خودشان را که بشارت دهنده نخستین حقوق بشر در جهان بوده است، بیادشان آورده است. طبعا در چنین فضائی، دیگر در یک حکومت، با دو نظم حقوقی نمیتوان زیست. این برضد آرمان حکومت داد ایرانیست که سرچشمه برابری را، برابری خدا با انسان میداند. حکومتی، حکومت داد است که شادی و دردش را یکسان میان شهروندانش پخش کند. حکومت، حق ندارد، گروهی را با تحقیر ارج انسانی، و سلب حقوق برابر، به دین خود با اکراه براند. چنین حکومتی در بُن، حکومت بیداد است. اینست که اسلام در ایران چاره ای نوین اندیشید. این شکافتگی و دورویگی حقوق انسانها، در حکومت اسلامی نوین، عبارت بندی تازه پیدا کرد که در تاریخ اسلام، نظیری نداشت. قانون اساسی حکومت اسلامی، خود را بشیوه ای عبارت بندی کرد که در واقع دو حکومت یا حکومت مضاعف شد. با پیدایش دولت خاتمی، این دورویگی و دو حکومتی بودن، برجسته و چشمگیر شد. این حکومت لبخند در ظاهر، حکومت خشم در باطن را میپوشید. در ظاهر، حکومت لب خندان بود و در باطن، حکومت با دندان تیز و درنده. در

ظاهر حاکمیت ملت بود، و در باطن، حاکمیت الهی در ظاهر حکومت مقننه بود، و در باطن، حکومت قضائی و فقهی. حکومتی که فقه و قضا، قوانین را مشخص میساخت و قدرت مقننه، فقط یک نتاثر بود. در ظاهر حکومتی بود که قدرتی را که از ملت نداشت، تقسیم میکرد (تقسیم ضعف ملت میان سه بخش!) و در باطن، همه قدرتها گرداگرد یک فقیه، متمرکز میشد. در ظاهر، حکومتی بود که حکومت نبود. در باطن، حکومت مطلق بود. در ظاهر، حکومت پارلمانی و انتخابی بود. در باطن، حکومت قضائی و انتصابی بود. در ظاهر حکومت جمهوری بود، در باطن حکومت فردی و الیگارشسی چند فقیه. در ظاهر، حکومت باز بود، در باطن، حکومت بسته. در ظاهر حکومت گفتگوی مدنیت ها، و در باطن حکومت تعصب و خشک اندیشی. در ظاهر، حکومت ایران بود، در باطن حکومت ضد فرهنگ ایران. در ظاهر یک حکومت نمایشی بود که هیچ قدرتی نداشت و در باطن، حکومتی که همه قدرتها را داشت. در ظاهر، حکومتی که همه قدرتش از ملت سرچشمه میگیرد. در باطن، حکومتی که همه قدرتها را از ملت سلب میکرد..... این حکومت مضاعف، یک خدعه بزرگ هست. ولی خدعه در اسلام برای غلبه دادن به اسلام، مشروعیت دارد. ولی فرهنگ ایران، چنین خدعه ای را، بیداد و دروغ میداند که جان و خرد مردمان را میآزارد. این خدعه و دروغ را در اسلام، حکومت بر پایه حکمت و مصلحت می شمارند. حکومت های اسلامی، فقط بر شالوده «حکمت و مصلحت» است که میتوانند در این روزگار، خود را بر آریکه قدرت بنشانند. ولی چنین حکومتی در فرهنگ ایران، حکومت بیداد است. حکومت ضحاک یا مهراس نیز حکومت دورو و دو چهره بود. ضحاک در حینکه از کشتن پدرش میپرهیزد و حاضر نیست که دستش را با خون پدرش بیالاید، ولی کشتن پدرش را به اهریمن وامیگذارد تا راه رسیدن به قدرتش باز شود. او خدای خشمست، ولی خود را خدای مهر میخواند. او خدای بیداد است ولی خود را خدای داد میخواند. مهراس یا ضحاک خدای بریدن بود ولی این بریدن را اصل همبستگی و مهر میدانست. این بریدن از میان را، این ریختن خون با دشنه و تیغ را، ذبح مقدس یا قربانی میدانست. قداست، هر خونخواری و خونریزی را پاک و حلال میسازد. انسانی، انسان مقدس شمرده میشود که هر عمل ناپاک و پلیدی که بکند، بلافاصله پاک میشود و عمل ثواب

میگردد . درفش کاویان از سوی ملت ایران ، برضد چنین بیدادی افراشته شد . کاوه که همان گش باشد ، یک فرد نبود ، بلکه همه ملت بود . در درون فرد فرد ملت ، بهمن یا خرد سامانده ضد خشم هست . در درون تک تک مردمان ، ارتا ، زرخدای راستی و داد هست . در درون تک تک مردمان ، بهرام دلیر و پیروزگر هست . در درون همه مردمان ، رام ، خدای بینش بر اصل جستجو ، خدای موسیقی و شعر و رقص هست . هر که بخواهد این خدایان را در درون انسان بیازارد یا ریشه کن کند ، بیداد و ستمگر است . ایرانیان ، هزار سال از مقاومت و اعتراض و سرپیچی دست برنداشتند ، تا ضحاک را از حکومت یا از خدائی انداختند . اکنون ، هنگام آنست که ملت ، درفش کاویان را در برابر ضحاک زمان برافرازد . منتظر شخصی بنام کاوه نشستن ، نشان آنست که فرهنگ ایران درست فهمیده نشده است . این ملت است که باهم ، سیمرغ و با هم ، کاوه میشود .